

Màster universitari en **Formació del Professorat d'Educació Secundària**
Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes

Treball de fi de màster

Títol: *Estereotips de gènere als Cicles Formatius*

Cognoms: *Martínez Urbán*

Nom: *Ester*

Titulació: *Màster en Formació del Professorat d'Educació Secundària*
Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes

Especialitat: *Formació Professional*

Directora: *Roser Cussó Calabuig*

Data de lectura: *21 de juny de 2017*

ÍNDEX

1. Introducció	3
2. Objectius del projecte	4
3. Base teòrica.....	5
3.1. Que és un estereotip?	5
3.2. Gènere i estereotips	6
3.3. Gènere i estereotips al món educatiu	6
3.3.1. Elecció d'estudis.....	7
3.3.2. Estat actual matriculacions per sexe en cicles formatius.....	9
3.3.3. Món laboral.....	11
4. Metodologia	13
4.1. Disseny de la investigació	13
4.2. Fases de la investigació	13
4.3. Població i mostra	14
4.4. Instrument i obtenció de dades	15
4.4.1. Enquestes.....	15
4.4.1.1. Qüestionari a estudiants de primer curs de cicle formatiu (vocació)	16
4.4.1.2. Qüestionari a estudiants cursant formació al centre de treball	16
4.4.1.3. Qüestionari a tutors i tutores de formació al centre de treball	16
4.4.1.4. Qüestionari a empreses que realitzen conveni amb els centres.	17
5. Anàlisi de les dades.....	17
5.1. Estereotips en l'elecció d'estudis	17
5.1.1. Diferències en els interessos entre nois i noies	17
5.1.2. Diferències en els interessos entre nois cursant cfs tradicionalment masculins i femenins	19
5.1.3. Diferències en els interessos entre noies cursant cfs tradicionalment masculins i femenins	20
5.2. Estereotips en la realització de la formació al centre de treball	21
5.2.1. Diferència entre nois i noies en fct.....	21
5.2.2. Diferència entre nois cursant fct en cfs tradicionalment masculins i femenins	22

5.2.3. Diferències en els interessos entre noies cursant fct en cfs tradicionalment masculins i femenins	22
5.3. Estereotips als tutors de formació al centre de treball	23
5.4. Estereotips a les empreses on es realitza formació al centre de treball	25
6. Conclusions	26
7. Bibliografia.....	28

Índex de taules i gràfics

Taula 1 - Matriculacions per sexe en cicles formatius de Catalunya any 2015-2016. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya	10
Taula 2- Cicles formatius enquestats	14
Taula 3 Gràfic elecció d'estudis de cf nois i noies	18
Taula 4 Gràfic d'elecció d'estudis de CF nois	19
Taula 5 Gràfic de l'elecció d'estudis de CF noies	20
Taula 6 Gràfic nois i noies en fct	21
Taula 7 Gràfic nois en fct	22
Taula 8 Gràfic noies en fct	22
Taula 9 Gràfic tutors i tutores de fct	24

1. INTRODUCCIÓ

Ens defineixen en un grup social, ens donen identitat i a la vegada poden facilitar l'enteniment d'un col·lectiu o fins i tot preveure el seu comportament. Per a la ment humana, és necessària l'existència de patrons que ordenin el caos del comportament humà i aquests són els estereotips, objecte d'aquest estudi.

Els estereotips generen creences que condicionen a les persones en el seu desenvolupament i relacions entre ells, entre els més notables hi ha els de gènere, que influeixen enormement en la nostra conducta i modelen els nostres gustos, aficions, comportaments i fins i tot la professió o el futur que tindrem.

Aquest estudi se centra en mesurar la influència d'aquests estereotips de gènere en els estudiants de Cicle Formatiu de Catalunya.

Els estudis post obligatoris condicionen en la majoria dels casos el futur de les persones ja que, principalment, definiran la professió que els estudiants portaran a terme al llarg la seva vida laboral. Per tant, és important, en les dues fases crucials dels estudis de Cicle Formatiu, saber com la societat influeix en les percepcions i decisions de les persones que hi estudien.

La finalitat d'aquest estudi és l'obtenció de dades que confirmen si els estereotips segueixen existint i tenint impacte en aquest àmbit tant important com és de l'educació. Es pretén, en primer lloc, arribar a conclusions en la comparativa de nois i noies davant qüestions estereotípiques de gènere així com la comparació entre persones del mateix sexe cursant estudis tradicionalment masculins o femenins. En segon lloc la visió dels docents i tutors/es de FCT i les expectatives sobre el comportament dels alumnes en el lloc de treball segons si és noi o noia.

Com a fases escollides per realitzar l'estudi, s'ha triat, per ser les de més rellevància durant la formació el moment d'elecció dels estudis i el primer contacte amb el món laboral com és la Formació al Centre de Treball. En aquesta segona fase, hi ha més agents implicats que l'estudiant i, amb un paper influent en el desenvolupament de la tasca docent, aquests són el tutor o tutora de FCT i el responsable de FCT dintre de l'empresa.

Per tal de dur a terme la recerca, s'ha elaborat una enquesta que s'ha fet arribar a tres centres de Formació Professional de Catalunya amb Cicles Formatius de famílies diverses. S'han recollit dades dels seus alumnes de primer i segon curs, els tutors i tutores de pràctiques i a mitjançant ells i de les empreses amb qui col·laboren per a la FCT. D'aquesta forma s'han pogut obtenir dades sobre el tema estudiat i, com a resultat, estudiar quina és la situació actual dels estereotips de gènere a l'ensenyament de Formació Professional.

Com a conclusió s'extreu quins són els valors i preferències de les noies i en funció d'això quins podrien ser els punts a potenciar en els estudis i professions tradicionalment masculines per atraure el gènere femení i equilibrar la situació actual en un món en el que la dona te encara poca presència.

2. OBJECTIUS DEL PROJECTE

L'objectiu general del l'estudi és conèixer la influència estereotips de gènere així com la seva influència en les decisions i percepcions dels alumnes de Cicle Formatiu . Com a conclusió de les dades extretes es pretén poder definir possibles accions que afavoreixin un major equilibri de gènere en els estudis de Formació Professional.

Com a objectius específics es plantegen els següents:

1. Conèixer l'estat actual de les vocacions als CFs en funció del gènere dels alumnes.
2. Conèixer quins són els motius de tria de nois i noies que puguin explicar aquesta diferència de gènere.
3. Definir els estereotips de gènere que es repeteixen en els estudiants de CF a l'hora d'escollir els estudis als centres seleccionats, mitjançant enquestes als alumnes de primer any.
4. Conèixer l'estat actual de la inserció dels estudiants de CF al mercat laboral des d'una perspectiva de gènere, tenint en compte les 3 visions dels agents implicats : estudiant, empresa i coordinador/a o tutor/a de FCT.
5. Definir possibles mesures respecte a la docència o programació per afavorir un major equilibri en qüestió de gèneres als estudis de CF.

3. BASE TEÒRICA

3.1. QUE ÉS UN ESTEREOTIP?

Hi ha poques coses que determini més la vida d'una persona que la identitat de gènere. En aquest sentit existeixen construccions socials que ens ajuden a comprendre millor la nostra realitat i normalitzen els comportaments dins de la societat, ajudant-nos a una millor adaptació al nostre grup social.

Així doncs, un estereotip és, segons la RAE una “imatge o idea acceptada comunament per un grup o societat amb caràcter immutable”. Per tant es tracta dels judicis i creences que hi ha en relació amb un grup social.

Segons González Gabaldón (1999) en el seu estudi sobre els estereotips com a factor de socialització de gènere indica que hi ha una tendència a creure que els estereotips estan només relacionats amb aspectes negatius de la conducta, però, tot i que hi ha una estreta relació, n'existeixen també de positius. Per exemple, que a les dones se'ls atribueix la capacitat de tenir cura dels fills o d'altres individus de la societat, no correspon a un estereotip negatiu en si, però sí ho és si el que comporta és l'obligació de tenir aquest comportament o bé negant d'altres oportunitats per aquest fet.

En relació a aquest terme González Gabaldón (1999) fa menció als tres components que influeixen en aquesta construcció social:

- El que sé del tema (cognitiu)
- Les emocions que em provoca (emotiu)
- i la conducta que, com a conseqüència de les dues anteriors desenvolupo (conductual)

La mateixa autora explica que el fenomen de l'estereotípia es pot entendre dins de l'ampli context de la categorització. Responent a una necessitat de simplificació, d'ordenació del nostre medi. L'ésser humà, en situació social tendeix a categoritzar, a recórrer a generalitats que facilitin el coneixement del món i una comprensió més coherent del mateix.

Els estereotips són la manera d'ordenar i fer coherent un determinat grup social cosa que ens ajuda a fer fins i tot prediccions de possibles actuacions al futur. Per entendre-ho millor: ens podríem imaginar tota la complexitat d'un grup de persones, i la seva forma imprevisible i caòtica de relacionar-se entre ells i amb l'exterior. L'estereotípia seria la forma de fer coherent, d'uniformar tot aquest núvol d'informació i fer-ho entenedor per una persona aliena aquest fet.

Una altra funció dels estereotips molt important és la de la identitat social (González Galdón 1999). El fet de seguir uns patrons de conducta marcats per la societat proporciona a l'individu una identitat social, la consciència de pertànyer a un determinat grup social.

Un altre tret important a l'hora d'entendre els estereotips és que els humans recordem amb més facilitat els fets que reforcen les idees preconcebudes d'un determinat grup social i oblidem les que les desobeeixen. D'igual manera es demostra que les persones tendim a tenir un comportament en la direcció en el que la societat espera de nosaltres. Aquests fets porten a l'estereotípia a l'arrelament actual i la seva dificultat per l'eradicació.

Segons Lopez- Saez (2014) en el seu estudi sobre estereotípia en trets i rols i variables sociodemogràfiques indica que “l'estereotípia de rol varia en funció del gènere (les dones estereotipen menys), l'edat (els joves estereotipen menys) i el nivell educatiu (les persones amb nivell educatiu alt estereotipen menys)

3.2. GÈNERE I ESTEREOTIPS

Un dels estereotips que es manté amb més força des de l'antiguitat és el del sexe. Des de l'antiguitat ja hi ha descripcions de treballs de dones i d'homes per separat. A tots els continents de la terra s'han generat descripcions que retraten a les dones com sensibles, càlides, dependents i orientades a la cura i al tracte amb la gent, en canvi els homes es descriuen com dominants, independents, orientats al treball i agressius.

Els estereotips de gènere són les creences consensuades sobre les diferents característiques d'homes i dones a la societat. Aquestes creences tenen una enorme influència en la percepció del món, d'un mateix i de quina ha de ser la pròpia conducta.

Segons Zafra (2012) les creences relacionades amb els estereotips de gènere, atribueixen a cadascun determinades característiques definint quines són les apropiades per a un home o una dona. Al llarg de la història els homes demostren característiques agents (més assertivitat i dominància) i les dones s'inclinen cap als valors comunals (ser agradables i servicials).

Aquests rols s'aprenen des de la infància, tot i que en alguns moments es confonen amb la naturalesa d'homes o de dones, són comportaments totalment apresos i estereotipats.

Tot i l'evolució notable de la societat, els estereotips de gènere segueixen existint, potser no amb la radicalitat de l'antiguitat però continuem amb la mateixa tendència. Segons López-Zafra i Garcia-Retamero (2009) els estereotips tenen un aspecte dinàmic i canvien amb l'evolució de la societat. De les seves conclusions es pot extreure que les dones veuen les seves característiques relacionades tradicionalment amb els homes augmentades en contrast amb els homes, que no creuen que hagin augmentat en les seves característiques comunals (tradicionalment femenines).

3.3. GÈNERE I ESTEREOTIPS AL MÓN EDUCATIU

L'interès educatiu d'aquest treball radica en la necessitat de què els docents siguin conscients de les sinergies que es donen a l'aula relacionades amb els rols i estereotips de gènere ja que aquestes construeixen la personalitat de l'alumnat. Tots els agents implicats en l'educació dels alumnes influeixen en la definició del alumne com a persona, influeixen les seves decisions i la seva actitud davant determinades matèries.

Els estereotips de qualsevol tipus (gènere, racial, religiós, etc.) marquen grups i poden generar comportaments indesitjables entre uns i d'altres sentint-se que no pertanyen al mateix grup cosa que pot generar conflictivitat.

Un altre aspecte que influeix en l'alumne és els prejudicis o estereotips que el docent tingui davant de les matèries tecnològiques o de ciències. Per tant si un professor creu que les noies no tindran les habilitats per les matemàtiques elles se sentiran menys capaces i per tant no assoliran l'èxit en la matèria.

Segons Sainz, Palmén i Garcia Cuesta (2011) en el seu estudi basat en la percepció dels pares i docents de les diferències de gènere en l'elecció d'estudis conclouen que:

- Els docents reconeixen que el camp de la ciència i tecnologia està dominada per homes.
- Els docents dones tenen major sensibilitat cap a la dificultat de les noies per tenir èxit en aquest camp, en termes d'habilitat. Els docents homes no fan referència a aquest fet. El que vol dir que aquests docents no encoratjaran a les noies a perseguir aquests estudis.
- Els docents veuen que la ciència i la tecnologia és una matèria neutral, mentre que associen les diferències entre nois i noies a capacitats i diferències biològiques.
- Identifiquen la diferència entre nois i noies en l'elecció d'estudis per la seva actitud i comportament com la dedicació a l'estudi, la responsabilitat i la maduresa. Tot i que els docents en alguns casos atribueixen els assoliments de les noies a causes externes (esforç o perseverança) mentre que als nois a causes internes (una alta habilitat intel·lectual)

- Hi ha docents que segueixen pensant que hi ha camps més apropiats per nois i per noies. Per exemple els estudis tecnològics per nois i les humanitats per les noies.
- Els docents indiquen que als estudis tecnològics on les noies estan menys representades, les notes dels alumnes són més altes que en les que es troben més noies. El que porta a pensar en que les àrees dominades pels homes són socialment millor considerades.
- La major part dels docents no són conscients de la gran influència de la seva conducta a l'elecció dels estudis dels seus alumnes.

3.3.1. ELECCIÓ D'ESTUDIS

Existeixen múltiples estudis que s'exposen a continuació, que demostren que els rols de gènere i les seves característiques psicosocials associades tenen la capacitat discriminatòria per diferenciar entre nois i noies en la seva elecció de la carrera professional.

El perfil de les dones, es caracteritza per destacar valors clarament associats a la dimensió social, estar més motivades per complir la norma social d'elecció d'estudis, ser més col·lectivistes, fer atribucions internes als seus fracassos i perquè ajudar als altres és important per elles. En contra estan per sota que els seus companys en autoestima i no tenen la necessitat de guanyar més diners.

En el cas dels homes els trets instrumentals i agents són els que condicionen les seves eleccions. Són aquells que fan referència al treball físic, a l'agressivitat, lideratge, dominació i individualista.

Pel que fa les eleccions "atípiques" es demostra que els nois que escullen carreres típicament femenines presenten uns valors comunals (majoritàriament femenins) que els que fan carreres típicament masculines tot i que ells se senten igualment masculins que els altres. Igualment passa amb les noies i les carreres típicament masculines.

Segons López Sáez (1995) en el seu estudi "La elecció de una carrera típicamente femenina o masculina" sobre aquest tema, demostra que l'interès dels homes i dones per unes branques professionals o d'altres té a veure amb el seu rol de gènere que fa que es percebin com a positius uns valors o d'altres, però hi ha més factors que influeixen en aquesta decisió: factors cognitius, psicològics, culturals, socials i els entorns d'aprenentatge.

En general, s'observa un desinterès de les dones cap als estudis científics i tècnics les quals es poden explicar des de diferents factors o perspectives:

Factors cognitius

López (1995) assenyala com les principals teories per les inclinacions en funció del gènere per l'elecció de les tasques a realitzar les teories a) d'autoconcepte, b) estil d'atribució, c) superació o indefensió i d) expectativa-valor. Aquestes teories es resumeixen a continuació:

a. Teories d'autoconcepte

Es basen en la influència de la percepció de la l'habilitat personal per una tasca o l'autoconcepte o auto confiança respecte d'aquesta tasca d'un individu. Les persones que tenen una bona percepció de la seva possibilitat d'èxit en una feina és més probable que l'afronti amb confiança i que el rendiment sigui bo.

S'observen diferències entre homes i dones respecte l'autoconcepte. Les dones tendeixen a subestimar les seves capacitats i habilitats mentre que els homes no ho fan, tot i que, finalment obtinguin els mateixos resultats pel que fa a la qualitat de la feina executada.

b. Teories d'atribució

Aquesta teoria que parteix del model de Weiner i els seus col·laboradors (Weiner y cols. 1971; Weiner y cols. 1978; Weiner, 1982), fa referència a l'atribució causal dels fracassos dels individus.

Segons aquesta teoria els nois atribueixen els seus fracassos a causes externes i inestables (mala sort) i els èxits a causes internes i estables (habilitat) i pel que fa a les noies elles se senten més responsables dels seus fracassos que dels seus èxits.

Aquesta teoria també seria aplicable a les atribucions d'un observador que explica la conducta d'un actor. Aquest tendirà a atribuir els resultats esperats a causes estables i els resultats inesperats a causes inestables. Aquesta percepció ens porta a què, pel que respecte al gènere, s'espera d'una manera més habitual el triomf dels homes i el fracàs de les dones per tant l'èxit dels homes s'atribuirà a la seva alta capacitat i el fracàs a la mala sort i a la inversa en el cas de les dones, els èxits a bona sort i els fracassos a incapacitat. D'aquesta manera s'afavoreixen els èxits dels homes en detriment del de les dones.

c. Teories d'orientació a la superació o indefensió apresada

Des d'aquesta perspectiva, les diferències en l'elecció de les dones té a veure amb la indefensió apresada davant d'un problema en front de la tendència a la superació dels homes davant dels mateixos resultats.

L'atribució de fracassos a causes internes (poca capacitat) tendeix a la indefensió i a la depressió així com l'atribució de fracassos a causes estables (la manca d'esforç o la sort) s'associa a la superació personal.

d. Teories basades en l'expectativa-valor.

És un dels models més utilitzats per l'explicació de l'elecció de tasques, la de la motivació de l'assoliment. S'expliquen mitjançant la tendència a aproximar-se a una tasca (A) en funció de dos factors de motivació. La motivació cap a l'èxit (Me) i de quatre factors relacionats amb les expectatives-valor: la probabilitat d'èxit i de fracàs (Pe i Pf) i valor incentiu de l'èxit i del fracàs (Ie, If).

$$A = (Me * Pe * Ie) - (Mf * Pf * If)$$

Factors psicològics

Es podria pensar que les capacitats cognitives i psicològiques són diferents en homes i dones.

Estudis recents (Hyde, 2005) han demostrat que hi ha diferències psicològiques entre homes i dones però no són significatives en els àmbits de la capacitat numèrica, capacitat espacial i habilitats verbals.

- Habilitats verbals: no existeix cap diferència entre homes i dones
- Capacitat espacial: existeixen diferències petites que poden desaparèixer amb l'entrenament de la capacitat. Els homes mostren una major capacitat espacial.
- Capacitats numèriques: Els homes mostren una capacitat numèrica major. Aquest fet, és degut a la diferent percepció de nois i noies respecte de la utilitat de les matemàtiques. Aquesta diferència s'ha reduït amb els anys.

Els factors psicològics que s'han tingut en compte tradicionalment són els trets d'agressivitat i autoconfiança.

Respecte a l'agressivitat, els nois tenen tendència a mostrar-se més agressius que les dones, fet que es relaciona amb l'inconformisme relacionat amb la recerca i per tant és sinònim de curiositat i intel·ligència.

Valors

Cussó (2005) afirma que els interessos mostrats per l'alumnat respecte de es matèries científicotecnològiques estan clarament diferenciats a l'augmentar l'edat: els nois mostren un interès més elevat que les noies. Una possible explicació seria que la utilitat percebuda d'aquestes matèries tenint en compte el gènere.

D'altra banda, la mateixa autora basant-se en les afirmacions de Collins (1991) indica que les noies defensen fortament les seves habilitats com a sexe en terme general però dubten del seu potencial.

Entorns d'aprenentatge

Segons American Association on University Women (1995) a les classes de ciència, tecnologia i matemàtiques, els professors, inconscientment encoratgen els nois més freqüentment que a les noies per explicar o respondre exercicis o problemes matemàtics. Aquesta conducta es pot portar a terme per diferents raons, per exemple perquè els nois tendeixen a parlar, cridar l'atenció i participar més que les noies o perquè a causa de la major agressivitat dels nois necessiten major atenció per part del professorat, també que les noies se senten inferiors i cal motivar-les.

En aquest sentit s'ha de parlar del concepte de currículum ocult de gènere, aquest és segons A Lovering Dorr, G Sierra (1998) "el conjunt interioritzat, no visible, i ocult per a nivell conscient, de construccions de pensament, valoracions, significats i creences que estructuraven, construeixen i determinen es relacions i les pràctiques socials de i entre homes i dones."

Això fa referència a l'educació que reben els alumnes des de l'inici de la seva vida escolar en relació i des de la perspectiva de que els nens i nenes compleixin amb les expectatives que la societat els hi demanda com homes i com dones. Per exemple, els jocs amb nines, entrena a les nenes per a un futur maternal i els coneixements i destreses que la cura dels nadons requereixen.

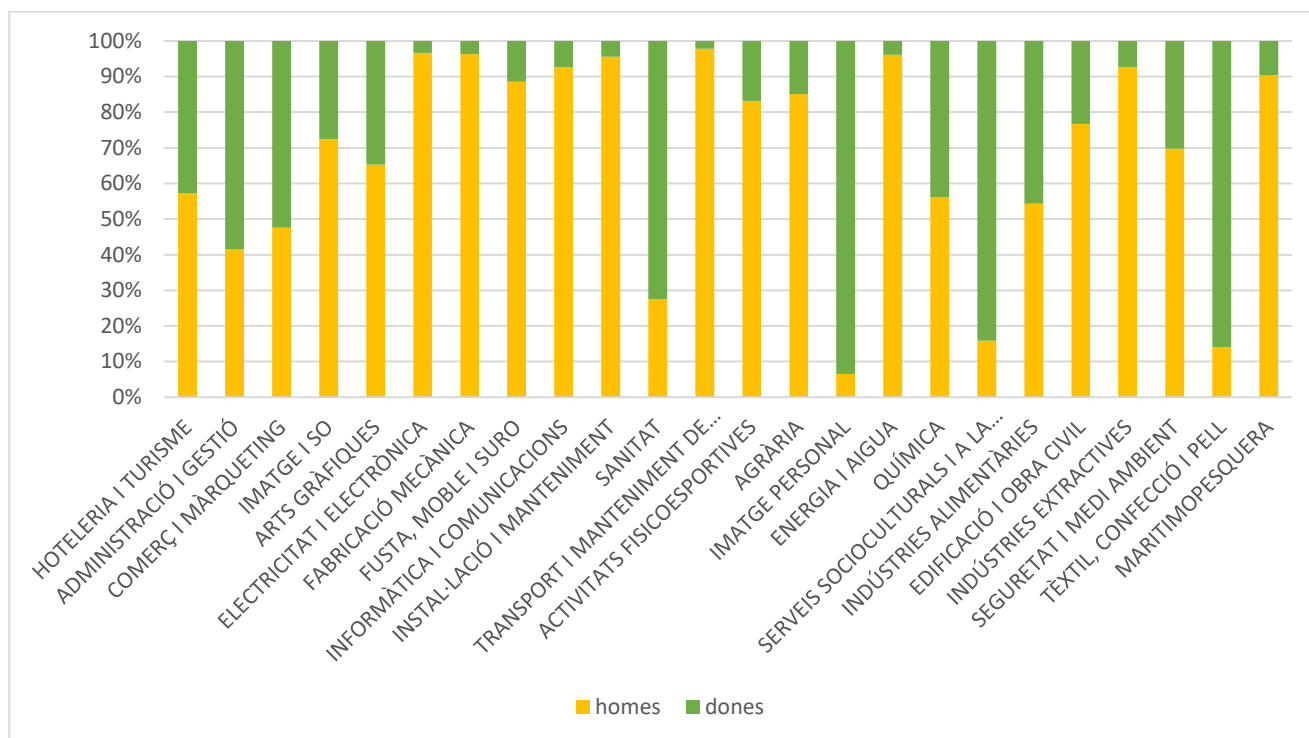
Aquest currículum no tangible però existent defineix les condicions culturals de possibilitat pel desenvolupament de les persones, els seus rols sexuals, les expectatives personals i socials de cada gènere, les tasques així com les diferents mides d'èxit o fracàs que cada tasca social comporta.

Es pot afirmar que degut a aquest currículum ocult es condiciona el futur vocacional i per tant professional dels nens i nenes. Cada joc posseeix diferents exigències i comporta una diferent preparació en valors, pràctiques socials i habilitats que definiran el que seran en el futur.

3.3.2. ESTAT ACTUAL MATRICULACIONS PER SEXE EN CICLES FORMATIUS

Un fet que evidencia la diferència en l'interès per unes famílies professionals o d'altres en relació al gènere és la matriculació dels estudiants de cicles formatius. Observant aquestes dades es poden diferenciar quines són les tendències per gènere en l'elecció d'estudis.

TAULA 1 - MATRICULACIONS PER SEXE EN CICLES FORMATIUS DE CATALUNYA ANY 2015-2016.
DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Segons aquestes dades extretes de les estadístiques del curs 2015-2016 realitzades pel departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya es pot extreure que encara avui dia la majoria de les carreres professionals es troben clarament decantada per un sexe o per l'altre. Això es porta a que la societat tingui polaritzat a la mateixa vegada, els llocs de treball existents. Creant d'una manera invisible però rígida i difícil de trencar, una barrera per la qual es limita el desenvolupament de les persones i de la societat.

Segons l'observat en la taula anterior s'extreu que:

Són famílies professionals majoritàriament femenines:

- Sanitat
- Imatge Personal
- Serveis Socioculturals i a la Comunitat
- Tèxtil, Confecció i Pell

Són famílies professionals majoritàriament masculines:

- Imatge i So
- Arts gràfiques
- Fabricació mecànica
- Fusta, moble i suro
- Informàtica i comunicacions
- Instal·lació i manteniment
- Transport i manteniment de vehicles
- Activitats físico-esportives
- Agrària
- Energia i aigua
- Edificació i obra civil

- Indústries extractives
- Seguretat i medi ambient
- Marítimo-pesquera

Famílies professionals que estan pròximes a la igualtat de gènere en el número de matriculats/des (50% ± 10%)

- Hosteleria i turisme
- Administració i gestió
- Comerç i màrqueting
- Química
- Indústries alimentàries

3.3.3. MÓN LABORAL

Tot i que el progrés esta portant a la dona a representar, principalment en països amb majors nivells de desenvolupament i benestar social, un major percentatge de càrrecs dintre de cúpules directives o òrgans de decisió, encara la realitat és desfavorable pel col·lectiu femení. La poca representació de les decisions des d'una perspectiva femenina fa que es menyspreï aproximadament la meitat de la població actual.

L'existència de la metàfora del sostre de vidre que va aparèixer per primera vegada en un article al 1986 del Wall Street Journal escrit per A.M. Morrison i d'altres periodistes. Aquest article titulat "Breaking the Glass Ceiling Can Women Reach the Top of American's Largest Corporations?" va servir per visibilitzar i fet evident del mur transparent i a la vegada molt sòlid que es compon d'actituds i prejudicis organitzatius que es mantenen dintre del món empresarial que fa que les dones no arribi a determinats nivells en el món laboral.

La bretxa salarial té un gran impacte a la vida de les dones i les seves pensions. Una dona que te un salari baix, tindrà una pensió més baixa i incrementa el risc de pobresa. Aquesta diferència entre homes i dones en el salari és conseqüència de la discriminació i les desigualtats al mercat laboral que principalment afecta a les dones.

Representació femenina en llocs de treball científics i tecnològics:

Pel que fa a les carreres anomenades STEM la diferència entre gèneres és evident. La presència de dones es troba limitada. A Espanya les dones representen només el 18% dels professionals pertanyents a la indústria tecnològica. I només un 19% de les empreses dedicades a la tecnologia tenen a dones en càrrecs directius.

Segons dades de Catalyst, una organització a nivell global que treballa per la igualtat de la dona, menys de la meitat (42,4%) de graduats a Europa en estudis superiors en ciència, matemàtiques i informàtica eren dones en 2014.

La bretxa de gènere és especialment ampla en enginyeria, indústria i construcció. Les dones representen un 27,2% dels graduats en estudis superiors en 2014. Hi ha països molt rellevants pel seu pes econòmic i polític en que la representació de la dona és encara menor: França (25,6%), Regne Unit (22,4%), Finlàndia (21,5%), Alemanya (19,3%) i Suïssa (14,7%).

Múltiples publicacions i articles actuals posen en relleu la necessitat futura d'un gran volum de personal qualificat per diferents sectors dels ICT. Es necessitaran persones que puguin dissenyar, crear, aplicar i utilitzar la tecnologia de la informació, no només en grans indústries si no al transport, serveis, salut, educació i al govern. Es destaca que si no s'augmenta l'interès per aquestes matèries el desenvolupament de la societat pot quedar limitat amb greus conseqüències econòmiques.

En el mateix sentit, Huyer (2003) explica que la participació femenina en la ciència i la tecnologia es molt necessària per accelerar el progrés de la societat i aconseguir un creixement sostenible. A més, informes de la Comissió Europea indiquen que l'augment de la representació femenina en el sector de la ciència i la tecnologia podria fer augmentar els ingressos en 9 milions d'euros.

La imatge masculina de les carreres, amb absència de valors associats al pensament majoritàriament femení com la manca de contacte humà i de valors socials com l'ecologia, els drets humans, millorar l'entorn, etc. Afegint la poca representació femenina als llocs de treball científics i tecnològics, reforcen l'estereotip, impulsen la baixa participació i per tant la visió de una mínima representació femenina en general dins de la professió.

D'altra banda influeix que els valors associats a les dones: desig de comunicació, col·laboració i integració (Cussó (2005)) no són primordials pel desenvolupament en un món tecnològic dominat pel col·lectiu masculí.

Aquesta discriminació al món laboral tècnic i científic afavoreix la idea de que determinades feines només van destinades al món masculí.

Com a conseqüències d'aquesta manca de representació de les dones al sector l'estudi Women and ICT status report (2009) assenyala:

- El malbaratament del talent i potencial que no s'aprofita en un sector en constant creixement i demanda de ma d'obra.
- Moltes dones joves tenen dificultats per entrar en aquest sector degut a la manca de models del mateix sexe a les que seguir o els hi puguin fer de mentores. Aquests estereotips no es trenquen fins que no un gran número de dones comencin a fer-ho.
- La poca representació de les dones en estudis post universitaris pot crear una dificultat per l'accés de joves noies a aquest tipus d'estudis i per tant impedeix a les dones a arribar a nivells acadèmics similars als homes.
- La manca de dones en nivells de decisió pot impedir obrir noves vies de recerca i desenvolupament. Pot significar menys innovació en la recerca, menys diversitat i per tant, menys innovació en la producció tecnològica.

4. METODOLOGIA

4.1. DISSENY DE LA INVESTIGACIÓ

Per tal de conèixer l'arrelament actual dels estereotips de gènere als estudiants es planteja una investigació als alumnes, tutors/es de FCT i empreses vinculades amb FCT dels Cicles Formatius de Catalunya.

La investigació es portarà a terme realitzant enquestes als diferents agents que intervenen en els objectius marcats. D'aquestes enquestes l'objectiu és obtenir dades quantitatives sobre la incidència de determinats estereotips de gènere presents a la societat.

L'estudi te per marc tres centres de la província de Barcelona d'on s'han extret les dades per una vinculació prèvia amb ells.

En primer lloc, s'enquestaran els nois i noies de primer curs amb la finalitat d'obtenir dades sobre quins valors es prioritzen, segons el gènere, en l'elecció d'estudis. En segon lloc els estudiants que es trobin cursant la Formació al Centre de Treball per tal de poder quantificar els estereotips que es repeteixen en aquesta fase dels seus estudis. En el cas de la Formació al centre de treball l'estudi es portarà a terme en els altres dos agents implicats molt vinculants amb aquest aprenentatge de l'alumne com són el tutor/a de FCT i les empreses que realitzen el conveni amb el centre i acullen els estudiants.

Partint de la base de les diferències de número de noies i de nois en les matriculacions dels diferents cicles formatius de Catalunya segons el ram, s'ha pres la mostra provant d'equilibrar al màxim aquest fet. La voluntat principal és la d'obtenir una mostra en la que es puguin extreure dades de cicles formatius en que la tradició és que hi hagi un número més gran de nois i de noies.

L'anàlisi de les dades es portarà a terme extraient conclusions de cada tipologia d'enquesta realitzada.

4.2. FASES DE LA INVESTIGACIÓ

La investigació ha seguit diverses fases que es detallen a continuació:

Fase 1 . Investigació documental

La investigació documental s'ha basat en la recerca de treballs, articles i altres informacions que versen sobre el tema objecte de l'estudi. Així s'ha pogut crear una base teòrica on recolzar totes les dades obtingudes.

Degut a la diversificació l'estudi, aquesta primera fase de recerca s'ha hagut de portar a terme en diferents sentits, per una banda, la vocacional i d'elecció d'estudis, i d'altra, la inserció al món laboral, per cobrir la vessant de formació al centre de treball dels alumnes.

Fase 2. Instruments

Com s'ha indicat anteriorment l'instrument utilitzat per aquesta investigació són enquestes dissenyades i elaborades per obtenir resultats en relació als objectius plantejats. En aquesta fase es realitza el disseny, realització dels qüestionaris, així com una prova pilot per poder perfeccionar-ho en cas de que fos necessari.

Fase 3. Mostra

La Mostra es va escollir amb la motivació d'obtenir el major èxit possible en les respostes i que aquestes estiguessin el màxim d'equilibrades possible per quantitat de nois i de noies.

S'han escollit 3 centres, 2 de Barcelona capital i un del Vallès, de tipologia gran, mitjana i petita i que tots ells imparteixen tradicionalment Formació professional de grau superior i mig. Es van escollir aquests 3 centres degut a l'oferta formativa de la que disposaven, un d'ells d'oferta formativa de cicles amb major número d'alumnes nois matriculats, d'altre amb major número de noies i l'últim amb un número equilibrat de nois i noies.

Fase 4. Llançament de enquestes

Les enquestes es llancen als centres escollits mitjançant el correu electrònic i amb una carta de presentació i motivació de l'estudi. Aquesta s'envia amb una data límit de recollida de les dades i amb l'avís d'un recordatori abans de la finalització del termini.

Fase 5. Anàlisi de les dades

Una vegada arribada la data límit d'obtenció de dades es recullen les dades, es gestionen mitjançant taules de càlcul i es dona resposta a les preguntes que plantegen els objectius de l'estudi.

4.3. POBLACIÓ I MOSTRA

La població d'aquest estudi són tots els estudiants matriculats als centres de Cicle Formatiu de Catalunya, els seus tutors de pràctiques i les empreses que fan conveni amb els diferents centres.

Com a mostra s'han pres 3 centres de la província de Barcelona que donessin un equilibri en el la qüestió de la representació del gènere. La intenció d'aquesta elecció és poder tenir una mostra d'alumnes matriculats/des en un centre on els estudis són majoritàriament de tendència masculina, el mateix en un centre neutral i de la mateixa forma en un centre en el que els estudis són majoritàriament d'una tradició femenina.

En la taula es pot observar el llistat de Cicles Formatius que s'enquestaran per aquest estudi:

TAULA 2- CICLES FORMATIUS ENQUESTATS

Estudis	Família professional
CENTRE 1 (Barcelona)	
Administració de sistemes informàtics en xarxa	Informàtica i comunicacions
Administració i finances	Administració i gestió
Animació d'activitats físiques i esportives	Activitats físiques i esportives
Assistència a la direcció	Administració i gestió
Automatització i robòtica industrial (LOE)	Electricitat
Construccions metàl·liques	Fabricació mecànica
Desenvolupament d'aplicacions web	Informàtica i comunicacions
Desenvolupament d'aplicacions multiplataforma	Informàtica i comunicacions
Desenvolupament de projectes d'instal·lacions tèrmiques i de fluids	Instal·lació i manteniment
Disseny en fabricació mecànica	Fabricació mecànica
Disseny i edició de publicacions impreses i multimèdia	Arts gràfiques
Disseny i gestió de la producció gràfica	Arts gràfiques
Disseny i producció editorial	Arts gràfiques
Eficiència energètica i energia solar tèrmica	Energia i aigua
Fabricació de productes farmacèutics i afins	Química
Fabricació de productes farmacèutics, biotecnològics i afins	Química
Fusteria i moble	Fusta, moble i suro
Gestió administrativa	Administració i gestió
Instal·lació i moblament	Fusta, moble i suro
Instal·lacions de producció de calor	Instal·lació i manteniment
Instal·lacions de telecomunicacions	electrònica
Instal·lacions elèctriques i automàtiques	Electricitat i electrònica
Instal·lacions frigorífiques i de climatització	Instal·lació i manteniment
Laboratori	Química
Laboratori d'anàlisi i control de qualitat	Química
Manteniment electromecànic	Instal·lació i manteniment
Manteniment electrònic	electrònica
Mecanització	Fabricació mecànica
Operacions de laboratori	Química

Organització i control d'obres de construcció	Edificació i obra civil
Preimpresió digital	Arts gràfiques
Prevenició de riscos professionals	Instal·lació i manteniment
Producció en indústries d'arts gràfiques	Arts gràfiques
Programació de la producció en fabricació mecànica	Fabricació mecànica
Projectes d'obra civil	Edificació i obra civil
Projecte d'edificació	Edificació i obra civil
Projectes d'edificació, perfil professional rehabilitació i restauració	Edificació i obra civil
Secretariat	Administració i gestió
Sistemes de telecomunicacions i informàtics	electrònica
Sistemes electrotècnics i automatitzats	Electricitat i electrònica
Sistemes microinformàtics i xarxes	Informàtica i comunicacions
Soldadura i caldereria	Fabricació mecànica
CENTRE 2 (Terrassa)	
CFGM Ebenisteria pel disseny	Fusta, moble i suro
CFGS Disseny d'espais (interiors+ efimers)	Edificació i obra civil
CFGS Gràfica publicitària	Arts gràfiques
CFGS Gràfica interactiva	Arts gràfiques
CFGS Disseny d'elements per espectacles	Arts gràfiques
CENTRE 3 (Barcelona)	
CFGS Administració sistemes informàtics i xarxes	Informàtica i comunicacions
CFGS Desenvolupament d'aplicacions multiplataforma	Informàtica i comunicacions
CFGS Animació sociocultural i turística	Serveis socioculturals i a la comunitat
CFGS Educació infantil	Serveis socioculturals i a la comunitat
CFGS Integració social	Serveis socioculturals i a la comunitat
CFGM Activitats comercials	Comerç i màrqueting
CFGM Atenció a les persones en situació de dependència	Sanitat
CFGM Sistemes microinformàtics i xarxes	Informàtica i comunicacions

En el cas de les respostes relacionades amb vocació es demana que siguin respostes pels alumnes de primer curs. S'opta per aquesta línia degut a que els alumnes de primer curs tenen els motius de l'elecció dels estudis més present que els alumnes d'altres cursos.

Òbviament, per respondre a les qüestions relacionades amb el primer contacte amb el món laboral dels alumnes, la Formació al Centre de Treball, hauran de ser els alumnes matriculats en aquesta matèria.

I, per últim, el tutor/a de les pràctiques en empresa dels alumnes i les empreses que realitzen conveni amb el centre per acollir alumnes en la seva formació al centre de treball.

4.4. INSTRUMENT I OBTENCIÓ DE DADES

4.4.1. ENQUESTES

La recollida de dades de les enquestes es porta a terme mitjançant quatre formularis realitzats amb l'aplicació informàtica "Google Forms" administrats on-line on les respostes són emmagatzemades automàticament i es recullen en un full de càlcul per poder extreure les conclusions estadístiques posteriors.

D'aquesta manera es facilita l'accés a respondre a les enquestes ja que només necessiten un aparell amb connexió a Internet per poder contestar a les preguntes que es plantegen. A més, l'obtenció de dades és més ràpida, senzilla i amb menys marge d'error.

4.4.1.1. QÜESTIONARI A ESTUDIANTS DE PRIMER CURS DE CICLE FORMATIU (VOCACIÓ)

Al qüestionari dissenyat pels estudiants de primer curs del Cicle Formatiu les qüestions que es plantegen estan orientades a conèixer quines són les inclinacions de l'alumne en qüestió d'interessos a l'hora d'escollir estudis en funció de la seva posterior inserció al món laboral.

Per això el pes principal de l'enquesta el tenen les qüestions referents a la motivació de la realització de diferents tasques en un imaginari lloc de treball. En aquestes afirmacions l'alumne haurà de valorar segons una escala de valors de l'1 al 4 segons si està en desacord o molt d'acord. L'escala de valors s'ha ideat amb números parells per no deixar opció al terme mig i poder així perdre informació referent a les preferències dels alumnes.

Les afirmacions incloses en aquest apartat fan referència a estereotips de gènere habituals en l'elecció dels estudis per part de nois i noies i d'altres qüestions que segons els estudis consultats són determinants per a l'orientació vocacional dels estudiants com els estudis dels pares i mares, la influència del gènere del docent en l'aprenentatge, el interès per diferents matèries i l'autoconfiança en l'elecció dels estudis.

Per tal de garantir l'anonimat de les enquestes però facilitar un possible seguiment dels alumnes en cursos posteriors en futurs estudis, es planteja un sistema de codificació basat en dades personals com són la data de naixement, les primeres lletres del nom i cognom i el nº de germans o germanes majors que ells/elles que tenen.

A banda de la pregunta referent al gènere de la persona que respon al qüestionari, és necessari el coneixement de la branca professional dels estudis escollits.

L'enquesta completa es pot trobar a l'annex d'aquest document.

4.4.1.2. QÜESTIONARI A ESTUDIANTS CURSANT FORMACIÓ AL CENTRE DE TREBALL

Al qüestionari pels alumnes de FCT està centrat en estereotips de gènere existents al món laboral. Els alumnes els hauran de contestar a partir de les seves experiències i percepcions referents a aquest lloc de treball.

Els hauran de valorar les afirmacions que es proposen mitjançant una escala de valors on l'1 és en desacord i el 4 és molt d'acord. L'escala de valors s'ha ideat amb números parells per no deixar opció al terme mig i poder així perdre informació referent a les preferències dels alumnes.

L'enquesta es basa en valors o tasques que s'associen a un gènere o l'altre però també preguntes d'autopercepció i percepció del lloc de treball com si se senten ben valorats/des, si es fan les mateixes feines que persones del l'altre gènere i si tenen llibertat per prendre decisions.

Igual que en el qüestionari anterior, per tal de garantir l'anonimat de les enquestes però facilitar un possible seguiment dels alumnes en cursos posteriors en futurs estudis es planteja un sistema de codificació basat en dades personals com són la data de naixement, les primeres lletres del nom i cognom i el nº de germans o germanes majors que ells/elles que tenen.

A banda de la pregunta referent al gènere de la persona que respon al qüestionari, és necessari el coneixement de la branca professional dels estudis escollits.

L'enquesta completa es pot trobar a l'annex d'aquest document.

4.4.1.3. QÜESTIONARI A TUTORS I TUTORES DE FORMACIÓ AL CENTRE DE TREBALL

El qüestionari per a tutors i tutores de Formació al Centre e Treball va orientat a conèixer quins estereotips existeixen en la recomanació d'empreses a alumnes i a la inversa en els convenis de pràctiques realitzats als centres de Cicles Formatius.

En aquesta enquesta es proposen valors molt estereotípics de gènere en relació a l'obtenció d'una feina, tots ells extrets de recomanacions per la realització d'entrevistes de feina. S'han de valorar amb una escala de valors on l'1 és que la tasca o el valor es relaciona principalment amb nois i de la mateixa manera el 5 amb les noies.

Com als anteriors casos, és imprescindible conèixer el gènere de la persona que contesta i la branca professional dels estudis que imparteix.

En el cas dels tutors i tutores, per garantir el màxim anonimat i degut a que no es preveu fer un seguiment en els futurs anys, no s'estableix cap codi d'identificació.

L'enquesta completa es pot trobar a l'annex d'aquest document.

4.4.1.4. QÜESTIONARI A EMPRESES QUE REALITZEN CONVENI AMB ELS CENTRES.

Pel qüestionari dissenyat per empreses que realitzin convenis amb els centres es vol conèixer els estereotips de gènere que existeixen en les empreses que reben alumnes de Cicle Formatiu i que completen la seva formació pràctica dels estudis.

El cos de l'enquesta és el mateix que en el cas dels tutors de FCT. Es proposen valors molt estereotípics de gènere en relació a l'obtenció d'una feina, tots ells extrets de recomanacions per la realització d'entrevistes de feina. S'han de valorar amb una escala de valors on l'1 és que la tasca o el valor es relaciona principalment amb nois i de la mateixa manera el 5 amb les noies.

És imprescindible conèixer el gènere de la persona que contesta al qüestionari i la branca professional de l'activitat principal de l'empresa.

Com a l'enquesta dels tutors de FCT és totalment anònima i no se serveix de cap codi d'identificació.

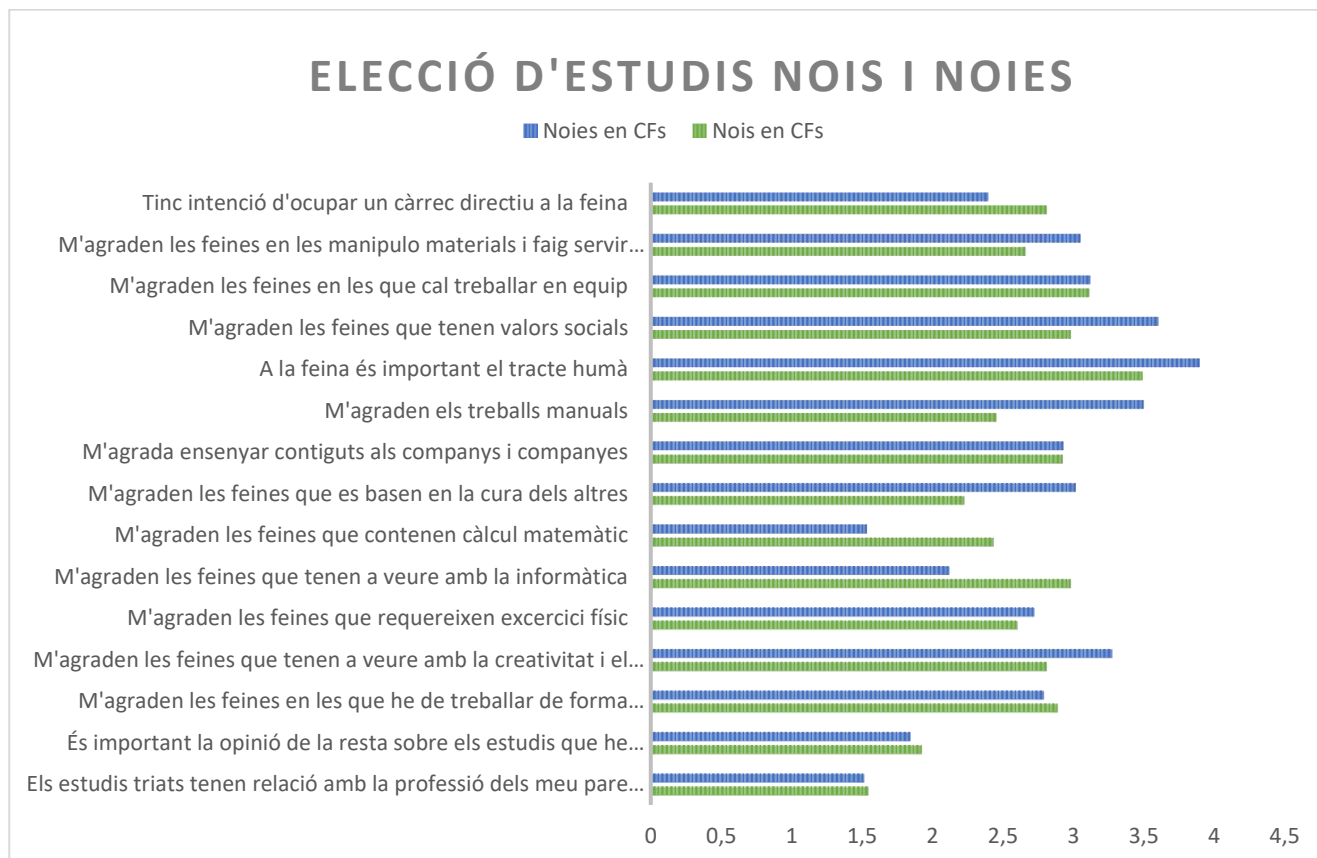
L'enquesta completa es pot trobar a l'annex d'aquest document.

5. ANÀLISI DE LES DADES

5.1. ESTEREOTIPS EN L'ELECCIÓ D'ESTUDIS

5.1.1. DIFERÈNCIES EN ELS INTERESSOS ENTRE NOIS I NOIES

TAULA 3 GRÀFIC ELECCIÓ D'ESTUDIS DE CF NOIS I NOIES

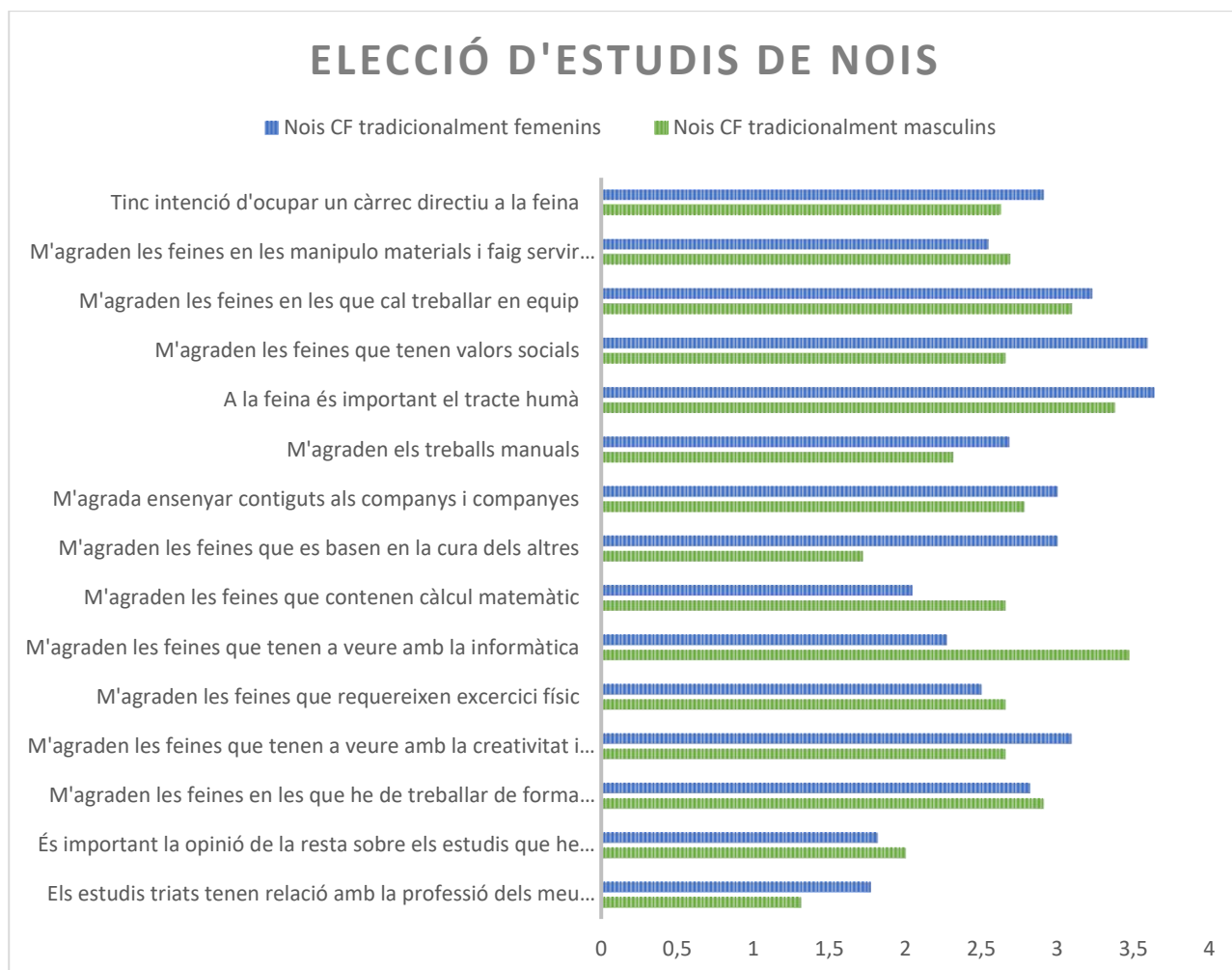
A la comparativa dels resultats de les enquestes realitzades entre nois i noies s'obtenen els següents resultats:

- Pel que fa les majors diferències a l'estadística per gènere s'observa que els nois donen un resultat molt més alt que les noies en les preguntes relacionades amb l'interès per la informàtica i el càlcul matemàtic. Les noies, en canvi, mostren un major interès, comparat amb els nois, en les preguntes que fan referència a la cura dels altres i la importància dels valors socials. Pel que fa aquestes diferències es compleixen les expectatives ja que segueixen els patrons habituals de les diferències entre gèneres.
- S'obtenen diferències menors però també notables en els aspectes de la voluntat d'arribar a càrrecs directius a la feina que desenvolupin, els nois demostren una major intenció de promocionar en la seva carrera que les noies.
- Existeixen punts en els que les noies destaquen en interès que són: les feines que requereixen creativitat i disseny i aquelles feines en les que és important el tracte humà. Les diferències respecte als nois són menors que les indicades en el primer punt però encara destacables.
- Les noies mostren major puntuació en les preguntes si m'agraden les feines en les que es manipulen materials i eines i les que calen exercici físic. Aquestes respostes mostren una diferència inferior a les mencionades anteriorment. Les respostes contradiuen els estereotips i l'expectativa inicial de les dones poc interessades per les feines manuals, de taller i que requereixen un esforç físic.
- S'observa que tant nois i noies no consideren important, amb la obtenció de les menor puntuacions, la opinió de mares, pares i persones que coneixen en l'elecció dels estudis. La puntuació obtinguda és baixa i equiparada entre els dos sexes.

- Una altra qüestió en les que noies i nois coincideixen és la del treball en equip. S'observa una petita diferència en les respostes no considerable. Tot i això el gènere masculí obté una major puntuació en la seva valoració del treball individual.
- No s'observa diferència entre nois i noies considerable en la pregunta que fa referència a l'ensenyament de matèries als companys i companyes.

5.1.2. DIFERÈNCIES EN ELS INTERESSOS ENTRE NOIS CURSANT CFS TRADICIONALMENT MASCULINS I FEMENINS

TAULA 4 GRÀFIC D'ELECCIÓ D'ESTUDIS DE CF NOIS

La comparativa entre els nois cursant estudis tradicionalment masculins i els que cursen estudis tradicionalment femenins donen aquests resultats:

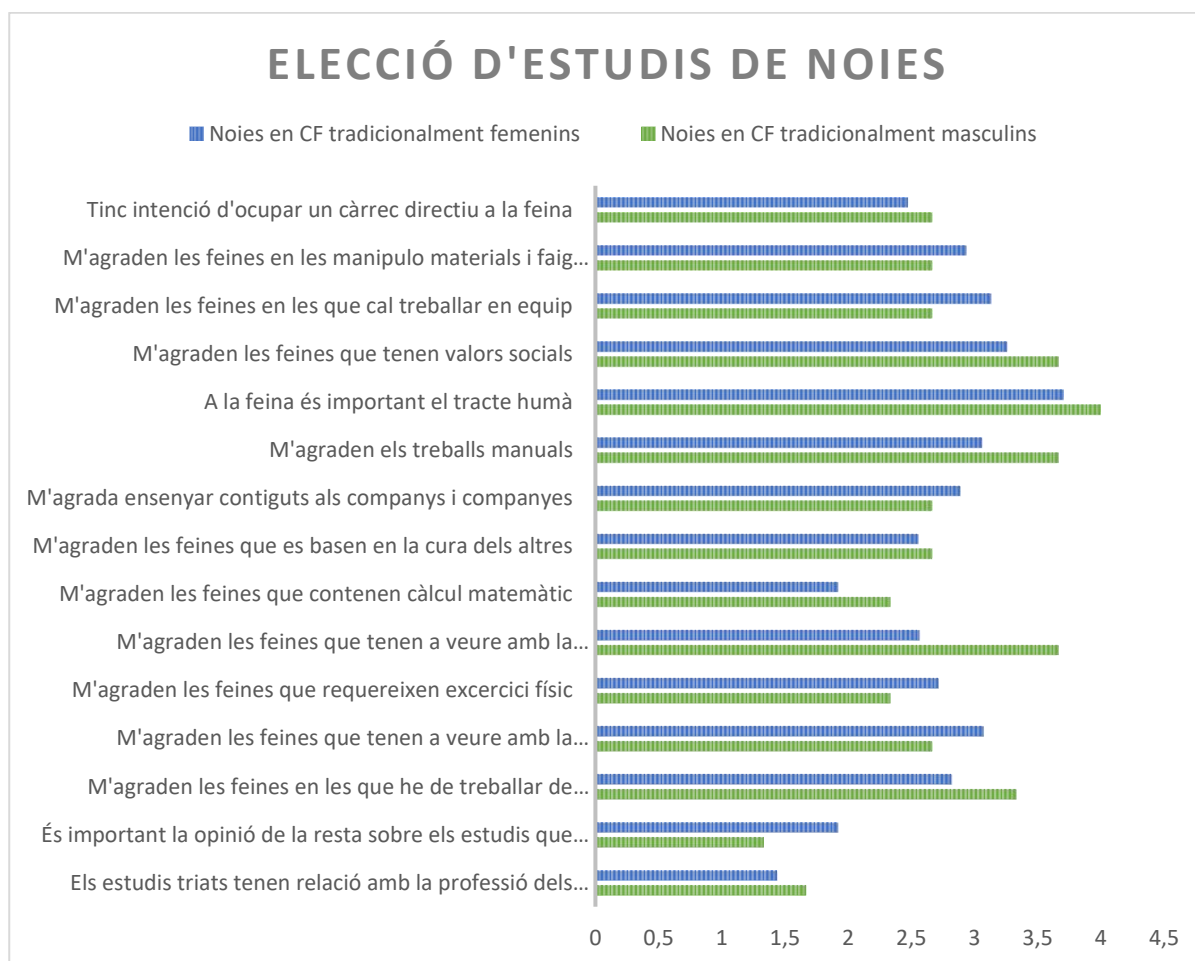
- Es destaca que en les qüestions referents a l'interès pels càlculs matemàtics i per la informàtica, els nois en CFS masculins obtenen una major diferència respecte als estudiants de CFS femenins.
- Destaquen entre els valors dels nois en CFS masculins l'exercici físic i el treball autònom.
- Entre els nois en CFS femenins s'obté major puntuació que la resta de companys en els valors socials, la importància del tracte humà a la feina, la cura dels altres i d'altra banda,

els treballs manuals, la creativitat i el disseny i també l'interès per compartir coneixement i ensenyar matèries.

- L'ambició per ocupar un lloc directiu no es valora àmpliament en els dos grups però són els estudiants de CFs majoritàriament femení que destaca.
- Pel que fa la influència de l'entorn dels estudiants els de CFs masculins tenen en compte l'opinió de les persones que l'envolten i els de CFs femenins trien estudis relacionats amb les professions dels seus pares o mares.

5.1.3. DIFERÈNCIES EN ELS INTERESSOS ENTRE NOIES CURSANT CFS TRADICIONALMENT MASCULINS I FEMENINS

TAULA 5 GRÀFIC DE L'ELECCIÓ D'ESTUDIS DE CF NOIES

La comparativa entre les noies cursant estudis tradicionalment masculins i els que cursen estudis tradicionalment femenins donen aquests resultats:

- Destaquen com a valors de noies que cursen estudis tradicionalment masculins els que s'esperen tradicionalment dels nois com són els treballs manuals, les feines que requereixen càlcul matemàtic, la informàtica i el treball individual. També, contradiuen els estereotips valorant amb les majors puntuacions els valors socials i el tracte humà.
- Pel que fa a les noies en estudis tradicionalment femenins tot i que es valora amb les majors puntuacions els valors socials i el tracte humà, destaquen per davant de les

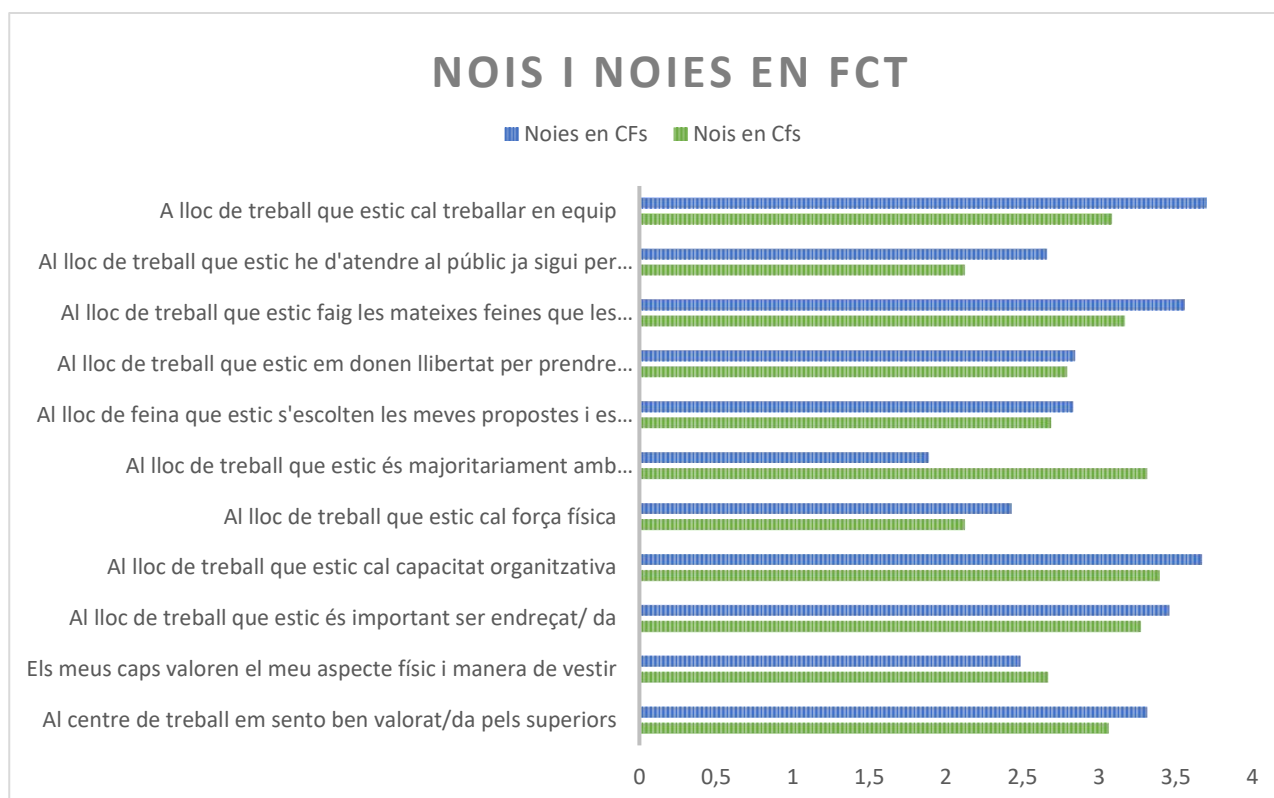
seves companyes en que estan més interessades pel treball en equip, la manipulació d'eines i materials, la tasca docent i la creativitat i el disseny.

- Les noies en CFs tradicionalment femenins son influenciades de major manera pel que pensa el seu entorn i les de CFs masculins indiquenque el major número de noies trien els seus estudis en funció de la professió dels seus pares o mares.

5.2. ESTEREOTIPS EN LA REALITZACIÓ DE LA FORMACIÓ AL CENTRE DE TREBALL

5.2.1. DIFERÈNCIA ENTRE NOIS I NOIES EN FCT

TAULA 6 GRÀFIC NOIS I NOIES EN FCT

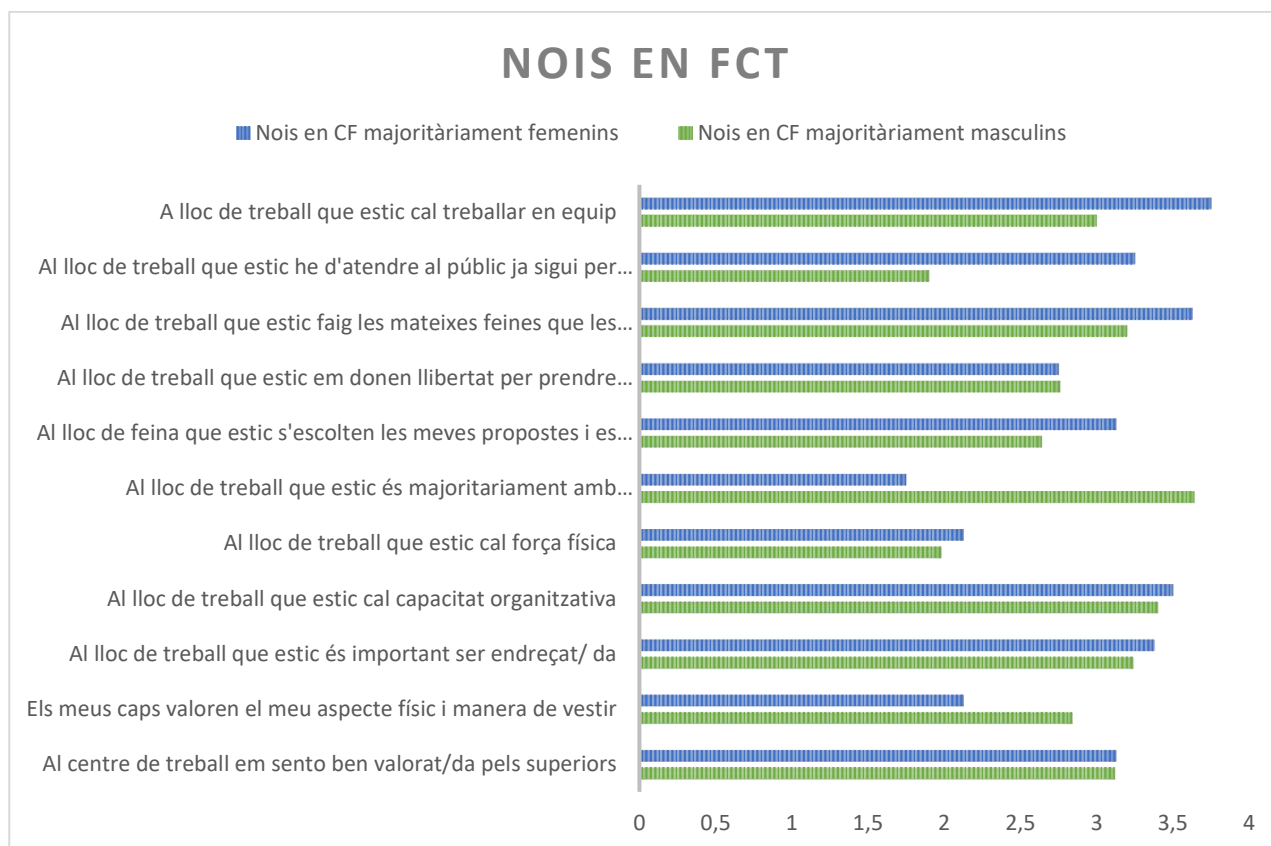

De la comparativa entre nois i noies cursant FCT s'extreuen les següents dades:

- Les noies obtenen major puntuació en les qüestions de treball en equip, atenció al públic, capacitat organitzativa, la necessitat de la força física a la feina, necessitat de ser endreçat i sentir-se ben valorat/da en el centre de treball. També destaca la percepció de que les tasques es distribueixen per igual en els dos sexes.
- Pel que fa els nois destaquen el treball amb documents i ordinador, amb molta diferència en relació a les noies i la percepció de que els caps valoren la manera de vestir dels alumnes al seu lloc de pràctiques.
- Es troba equiparat en una puntuació relativament alta, la capacitat per prendre decisions al seu lloc de treball i la percepció de que els seus superiors escolten les seves propostes.

5.2.2. DIFERÈNCIA ENTRE NOIS CURSANT FCT EN CFS TRADICIONALMENT MASCULINS I FEMENINS

TAULA 7 GRÀFIC NOIS EN FCT

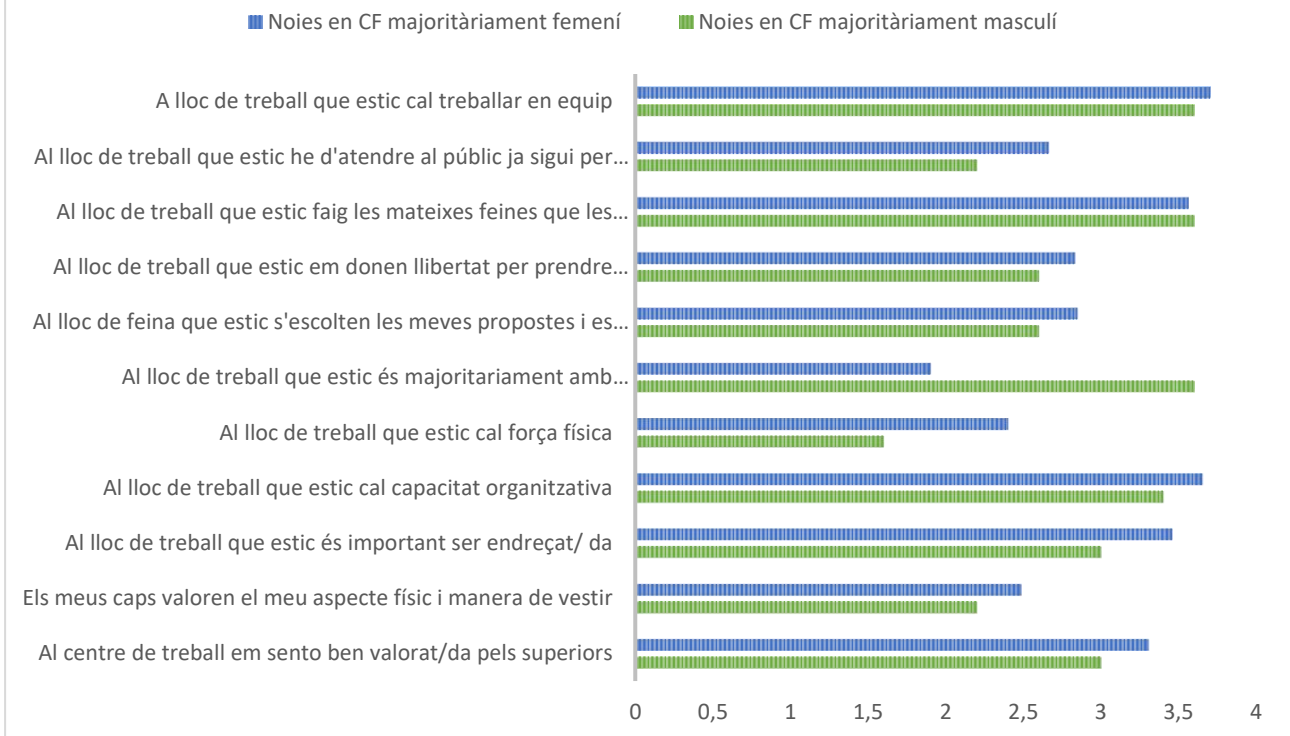
De la comparativa entre nois cursant FCT en cicles formatius i per tant, professions, tradicionalment masculines i femenines s'extreuen les següents dades:

- Els nois en CFs femenins destaquen pel treball en equip respecte als CFs masculins.
- S'observa que les qüestions en les que superen els dels cicles formatius femenins als masculins que són, l'atenció al públic, la força física, la capacitat organitzativa i la necessitat d'ordre al treball. També la percepció de que realitzen les mateixes feines que l'altre gènere i que s'escolten les seves propostes.
- Les qüestions en les que els nois en CFs femenins destaquen el treball estàtic amb documents i ordinador i la valoració per part dels superiors de la seva manera de vestir.
- En ambdós casos la sensació es que són ben valorats pels seus superiors.

5.2.3. DIFERÈNCIES EN ELS INTERESSOS ENTRE NOIES CURSANT FCT EN CFS TRADICIONALMENT MASCULINS I FEMENINS

TAULA 8 GRÀFIC NOIES EN FCT

NOIES EN FCT

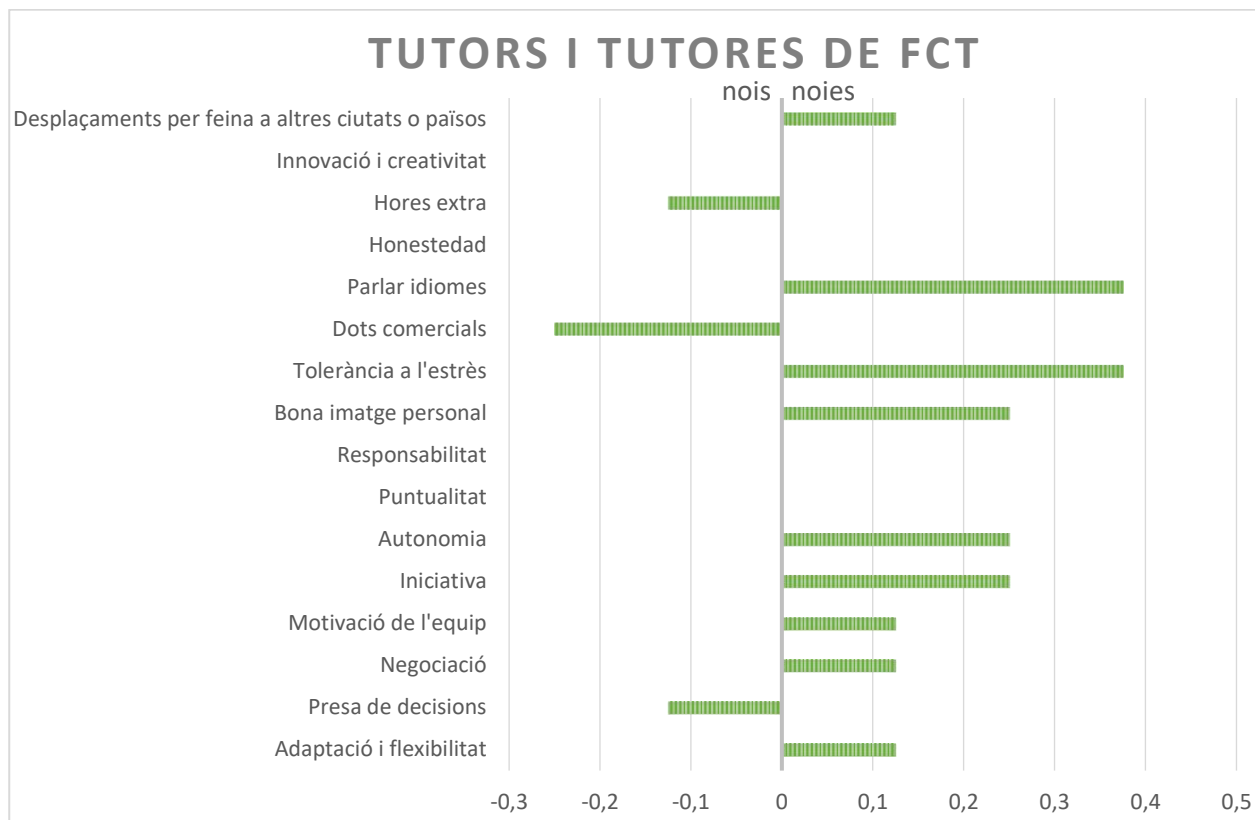

La comparativa entre les noies cursant CFs tradicionalment masculins i femenins s'extreuen les següents dades:

- Les qüestions en que les noies cursant FCT en professions tradicionalment masculines és el fet de que les tasques són majoritàriament amb ordinador i documents i se senten pitjors valorades pels superiors que les seves companyes.
- Pel que fa els noies a les professions tradicionalment femenines s'observa una lleugera major puntuació respecte a les companyes dels CFs masculins en el fet de sentir-se millor valorades i el fet de que s'escoltin les seves propostes al seu lloc de treball. També destaca el fet de que es treballa en equip, és un lloc d'atenció al públic, cal capacitat organitzativa i ser endreçada, cal força física i també major percepció de l'exigència en el seu aspecte físic i manera de vestir.
- En ambdós casos és molt notable la puntuació que se li dóna a la percepció de que fan les mateixes tasques que altres persones del mateix gènere.

5.3. ESTEREOTIPS ALS TUTORS DE FORMACIÓ AL CENTRE DE TREBALL

TAULA 9 GRÀFIC TUTORS I TUTORES DE FCT

Al gràfic el que s'observa és la tendència a relacionar determinats valors considerats en l'elecció de personal en les empreses segons si els tutors i tutores de FCT consideren que es relacionarien amb un sexe o un altre.

Les barres que superen el 0 cap a la dreta fan referència a una major puntuació cap a les noies i d'igual manera cap a l'esquerra amb els homes.

Els valors o tasques que segons els tutors/es de FCT enquestats/des són més apropiats per les noies són, de manera més evident la parla d'idiomes no nadius i la tolerància a l'estrès. Amb una menor puntuació, però encara inclinat cap a les noies hi ha la bona imatge personal, autonomia i la iniciativa. Per últim, a prop del valor 0 però amb la inclinació més femenina hi ha la voluntat de desplaçament cap a altres ciutats o països, la capacitat de motivar a un equip, la capacitat de negociar amb resultat d'èxits i l'adaptació i flexibilitat.

D'altra banda, els valors considerats pels tutors/es més masculins són, les dots comercials seguit de la presa de decisions.

La resta de valors, es consideren neutrals. La innovació i creativitat, l'honestedat, responsabilitat i puntualitat són valors que no tenen una inclinació segons el gènere de la persona, segons els resultats obtinguts a l'enquesta realitzada.

5.4. ESTEREOTIPS A LES EMPRESES ON ES REALITZA FORMACIÓ AL CENTRE DE TREBALL

No s'ha obtingut suficients respostes per extraure una conclusió de les respostes dels participants. El volum i ritme de feina diari de les empreses privades amb la poca implicació de les persones en contacte amb aquestes empreses, són la causa de que no hàgim obtingut respostes suficients per poder fer una valoració del tema que ens ocupa. Per un millor estudi, s'hauria de contactar directament amb les empreses i no carregar de feina als tutors i tutores de FCT dels centres enquestats.

6. CONCLUSIONS

La idea principal que es pot extraure d'aquest estudi és que els estereotips continuen vigents avui dia en les diverses fases dels estudis de Formació Professional. A continuació s'exposen les conclusions obtingudes en aquesta recerca.

Pel que fa la comparativa entre nois i noies en l'elecció dels seus estudis s'observa que es compleixen les expectatives en ambdós gèneres pel que fa als estereotips. Les noies demostren majors puntuacions en l'interès pel tracte humà, els valors socials i la creativitat i disseny i els nois se senten més atrets pel càlcul matemàtic i la informàtica.

D'altra banda s'observa major ambició per promocionar en homes que en dones. Per altra banda al contrari de l'esperat, l'exercici físic i la manipulació de materials i eines queden reflectits en els gustos de les noies.

S'observa un tret destacable que és que tant nois com noies indiquen no tenir en compte la influència familiar ni d'amics en l'elecció dels seus estudis. També coincideixen en la valoració positiva en la satisfacció de la tasca docent.

En aquest estudi s'evidencia el fet de què, en la comparació dels valors a l'hora de la tria dels estudis de nois i noies en cicles formatius majoritàriament masculins, les afirmacions relacionades amb el càlcul numèric i l'interès per la informàtica obtenen les majors puntuacions, com era evident pel tipus d'estudis escollits. Igualment, es pot apreciar que les noies a part de coincidir amb els nois en aquestes afirmacions, valoren molt el fet que la feina tingui valors socials i tracte humà. En el mateix sentit, els nois valoren el treball individual i les noies el treball en equip. Aquests fets, confirmen els estudis realitzats prèviament en els que a la dona se li atribueix un interès comunal i social major que el dels homes.

Les dades confirmen que els valors comunals associats a les dones, es poden observar també de major manera en els homes que trien estudis majoritàriament femenins.

Respecte a les percepcions dels alumnes en el FCT en la comparativa de nois i noies no es recolzen alguns estereotips ja que ambdós sexes tenen resultats no associables al que s'espera d'ells i elles en relació al gènere.

Les noies, perceben la majoria de les qüestions relacionades amb la implicació personal en la feina com exigències majors que les dels seus companys. És a dir, se'ls requereix més ordre i més organització que als seus companys. Per contra, els nois destaquen en la importància de que donen els caps al seu aspecte físic.

Les noies cursant FCT en Cicles Formatius tradicionalment masculins tenen la percepció de què la feina que fan no és tan valorada com les noies que cursen estudis tradicionalment femenines.

Els resultats obtinguts en relació al FCT són àmpliament diferents en funció dels Cicles Formatius que s'enquestin. Segons les característiques de cada professió i lloc de treball, les respostes varien. N'és un exemple, que les noies remarquin la necessitat de la força física en una professió fortament relacionada al gènere femení com és l'atenció socio sanitària. D'igual manera, els nois informàtics desequilibren les enquestes contestant la majoria que la seva feina és davant de l'ordinador. Caldria potser ampliar el número d'enquestes realitzades per poder establir línies de comportament més clares.

Dels resultats obtinguts de l'opinió dels valors relacionats amb la feina segons les opinions dels seus tutors i tutores de FCT s'extreu el desequilibri sobre els valors associats a les noies davant els nois. Nou dels setze valors enquestats donen una puntuació positiva cap a les noies i només tres cap als nois, les altres quatre són neutrals. Entre els valors femenins es troben l'adaptació i flexibilitat així com la tolerància a l'estrès i les habilitats comunicatives i de negociació, també

s'espera d'elles una bona imatge personal. D'aquest fet es pot extreure la lectura de que l'expectativa i per tant l'exigència cap a les noies en una feina és major que cap als nois.

Malauradament no s'ha pogut disposar de dades suficients per poder esbrinar quins són els valors associats en l'empresa a un gènere o d'altre. Seria interessant obtenir resultats en aquest sentit ja que es tracta d'un agent molt important en la inserció laboral dels alumnes. Com s'indica anteriorment, caldria un contacte personal amb les empreses per poder engrescar-les a participar en un estudi d'aquestes característiques. El mètode dissenyat en aquest estudi, no ha estat efectiu perquè es recolza en la necessitat de la col·laboració i, per tant, un volum important de feina cap els tutors i tutores de FCT als centres.

Propostes per a Cicles Formatius tradicionalment Masculins.

Com a resultat d'aquest estudi s'observa que les noies, tot i estar interessades per la ciència i la tecnologia, requereixen en la seva tasca professional la inclusió de valors socials i comunals per a la seva satisfacció personal. De manera complementària, seria necessari per a elles tenir el referent d'altres dones en professions tradicionalment d'homes, i així es podrien sentir més reforçades en la seva elecció i més segures de la seva capacitat per realitzar la feina. Per això les propostes en relació a la modificació de les programacions dels Cicles Formatius més relacionats amb el gènere masculí són:

- Inclusió de la utilitat per a la societat de la feina realitzada. Això significaria el disseny d'activitats per part dels docents en que s'inclouï una temàtica relacionada amb la cura dels altres o bé d'altres actes solidaris. D'aquesta manera podria despertar l'interès de les noies al veure com aquestes matèries tenen diverses aplicacions que poden satisfer les seves voluntats.
- Programes de coneixement de dones rellevants en carreres professionals majoritàriament masculines. Per a les noies, poder conèixer de primera mà les experiències i els consells d'una dona en un lloc de treball atribuït als homes seria enriquidor i alhora les engrescaria a seguir aquest camí. D'altra banda, s'hauria de fer menció més habitualment, als personatges femenins que han estat imprescindibles pel desenvolupament de la tècnica i la ciència al llarg de la història. Crear un imaginari en els alumnes en el que les persones que destaquen en determinades professions són homes o dones indistintament, ajudaria a trencar estereotips i, per tant, desequilibris en l'elecció dels estudis de les noies.
- Incloure a la programació activitats de comunicació entre companys i de treball en equip. D'una banda, afavorir l'aprenentatge basat en projectes de manera grupal però anant més enllà pel que fa a la comunicació i la gestió de les emocions en els equips. Realitzar dinàmiques de treball en equip, gestió de conflictes i d'emocions seria útil pels alumnes, nois i noies, i captaria l'interès de les noies.

7. BIBLIOGRAFIA

- Lopez Saez, Mercedes. (1995). *La elección de una carrera típicament femenina o masculina. Desde una perspectiva psicosocial: la influencia de genero.*
- González Gabaldón, Blanca (1999). *Los estereotipos como factor de socialización en el género.*
- Janet Shibley Hyde (2005), *The Gender Similarities Hypothesis*
- Cussó i Calabuig, Roser. (2005-2006). *Tecnologia, gènere i professió*
- Cussó i Calabuig, Roser. (2014). *Género y actitudes ante las TIC: estudio de la influencia del uso de ordenadores personales en los centros escolares.*
- OECD (2015). *The ABC of Gender Equality in Education: Aptitude, Behaviour, Confidence, PISA, OECD Publishing.*
- Cuadrad, Isabel. (2004). *Valores y rasgos estereotípicos de genero de mujeres líderes.*
- Gras-Velazquez, Agueda Joyce, Alexa and Debry (2009), *Why girls are still not attracted to ICT studies and careers.*
- Huyer (2003), *Gender, ICT, and Education.*
- European Community (2009), *Women and ICT Status Report*
- Sáiz, Milagros; Pálmen, Rachel; García-Cuesta, Sara (2011), *Parental and Secondary School Teachers Perceptions of ICT Professionals, Gender Differences and their Role in the choice of studies.*
- Estadístiques del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, Nombre d'alumnes matriculats per grau, temàtica, cicle formatiu, concert, sexe, servei territorial, comarca, municipi, districte municipal i naturalesa.*
- <http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/estadistiques-ensenyament/curs-actual/fp/>
- López-Zafra, Esther; García- Retamero, Rocio (2009). *Do gender stereotypes change? The dynamic of gender stereotypes in Spain.*
- López- Sáez, Mercedes; Lisbona, Ana (2014) *Descriptive and prescriptive features of gender stereotyping. Relationships among its components.*
- Weiner, B (1982); *An attributional based theory of motivation and emotion: focus, range and issues.* En N.T. FEATHER (Ed.), *Expectations and actions: Expectancy-value models in Psychology*, Hillsdale, LEA, pp. 163-204.
- Weiner, B., Frieze, I., Kukla, A., Reed, L., Rest, S. Y Rosenbaum, R.M., (1971) *Perceiving the causes of success and failure, Nueva York, general learning press.*
- Weiner, B., Russell, D. Y Lerman D. (1978). *Affective consequences of causal ascriptions.* En J.H. Harvey, W. Ickes Y R.J. Kidd (eds.), *new directions in attribution research.* Hillsdale, Erlbaum.
- Sierra G., Lovering Dorr, Ann (1998); *El currículum oculto de género.*
- Calvo, D. M. M., & Rosell, D. A. R. *Dones i carreres tècniques.*
- (2016) de Catalyst. *Quick Take: Women in Science, Technology, Engineering, and Mathematics (STEM).*